

MÅNESTEIN

Allerede fra lang tid tilbake har det vært kjent at feltspat fra enkelte pegmatittganger i larvikitten i den sydlige delen av Vestfold viser et særegent blått til gult fargespill, foruten at også feltspaten i selve larvikitten ofte viser det samme fargespillet.

Hva er så årsaken til dette praktfulle fargespillet, som kalles labradorisering, og hva slags feltspat er labradoriserende?

På polerte flater av larvikitt kan man legge merke til at feltspatindividene har en rektangulær form. Disse består av en ytre sone av kryptopertittisk orthoklas og en indre sone av oligoklas. Det er bare alkalifeltspatfasen som labradoriserer.

Feltspaten på pegmatittgangene kan være av flere forskjellige typer, men som i bergarten er også her den labradoriserende fasen en orthoklaskryptopertitt.

At en feltspat er kryptopertittisk vil si at den består av bitte små lameller av alkali- og plagioklas-feltspat. Årsaken til fargespillet er at lyset brytes på en spesiell måte i grenseskiktet mellom de to forskjellige feltspatfasene. Pegmatittganger med slik labradoriserende feltspat er utbredt i hele larvikittområdet. Særlig kjente forekomster er Ula i Tjølling og Fuglevika ved Stavern.

De enkelte feltspatindividene på pegmatittgangene kan ha en størrelse på opptil 10-20 cm. Slik labradoriserende feltspat kalles gjerne månestein og er en populær smykkestein. Månestein var ytterst populære i sølv-smykker omkring 1900 og kom den gang i sekkevis fra Ceylon, og kostet nesten ingenting. Nå er de blitt langt dyrere.

Forøvrig kan også andre feltspater enn denne typen vi har beskrevet ha månesteinseffekt og slipes som smykkestein.

Ragnar Hansen/Svein-A. Berge